

Standarta darbu plāns

Mūsdienu piensaimniecība spēj pastāvēt un attīstīties, tikai optimizējot un uzlabojot ražošanas procesu. Viens no svarīgākajiem faktoriem, kas ietekmē piena pašizmaksu, ir piena kvalitāte. Izslauktā piena daudzumu un tā kvalitāti ietekmē daudzi faktori, tādi kā ģenētika, turēšanas un ēdināšanas apstākļi, mikroklimats kūtī un slaukšanas vietā utt.

Palielinoties dzīvnieku produktivitātei, arvien lielāku lomu piena kvalitātes jautājumos spēlē slaucējs un slaukšanas iekārtu darbība. Tikai profesionāli apmācīts slaucējs un pareizi strādājoša slaukšanas iekārta nodrošinās kvalitatīva piena iegūšanu. Diemžēl daudzās Latvijas saimniecības lielākajai daļai īpašnieku, kur nu vēl slaucēju, ir nepietiekamas zināšanas piena iegūšanas jautājumos, lai gan katrs īpašnieks un slaucējs „zina visu” un dara visu pareizi. Iegādājoties un izmantojot mūsdienīgas slaukšanas un dzesēšanas iekārtas, kas būtiski atvieglo un uzlabo piena iegūšanu, mēs tomēr nevaram cerēt, ka mums tiks atrisināti visi ar piena kvalitāti saistītie jautājumi.

Slaucēju darbības ietekmē gan izslauktā piena daudzumu, gan piena kvalitāti (baktēriju un somatisko šūnu skaitu pienā). Pirmkārt, ir ļoti svarīga slaucēju personīgā higiēna – tīrs apģērbs, pareiza slaukšanas procedūras ievērošana un slaukšana lateksa cimdos. Slaucot dzīvniekus netīrā apģērbā, tiek palielināts mikrobiālais fons slaukšanas vietā, mikrobiāli „piesārņots” piens un inficēti dzīvnieki. Nedrīkst aizmirst par roku mazgāšanu, strādājot arī lateksa cimdos (kad cimdi kļūst netīri, tie ir jāmazgā tekošā ūdenī vai dezinfekcijas šķīdumā, tāpat, slaucot slimus dzīvniekus, pēc katra dzīvnieka cimds vajadzētu dezinficēt). Ir jāievēro slaukšanas laiks, kura svārstībām nevajadzētu pārsniegt 1 stundu. Pie divreizējās slaukšanas, pārejot no 14 uz 12 stundu starpslaukšanas intervālu, ir iespējams par 5% palielināt dzīvnieku produktivitāti. Ir jāatceras, ka pirmās vajadzētu slaukt pirmpienes un klīniski veselās govīs, uz slaukšanas beigām atstājot tādas,

kuras atrodas laktācijas otrā pusē, un pēdējās ir jāslauc slimās govīs. Ja tas nav iespējams, pēc katras slimās govīs izslaukšanas slaukšanas aparātu vajadzētu dezinficēt, lai samazinātu risku inficēt veselās govīs ar slaukšanas aparātiem slaukšanas laikā. Slaukšanas laikā ir jāizvairās no jebkāda veida stresa situācijām, kas būtiski samazina izslauktā piena daudzumu un paildzina slaukšanas laika periodu. Ilgāks slaukšanas laiks negatīvi ietekmē tesmeņa veselības stāvokli, palielinot somatisko šūnu skaitu pienā. Pareizi ieslauktam dzīvniekam (pirmās 4 slaukšanas reizes pēc atnešanās klīniski veselus dzīvniekus slauc 3–4 minūtes), un pareizi atriecinātām dzīvniekam (pirmajās 2 slaukšanas minūtēs ir jādot vismaz 6 kg piena) slaukšanas ilgumam nevajadzētu pārsniegt 5–6 minūtes. Tādiem dzīvniekiem vidēji par 2–3 minūtēm samazinās slaukšanas laiks un par 15 % palielinās izslauktā piena daudzums.

Lai samazinātu piena bakterioloģisko piesārņojumu un somatisko šūnu skaitu pienā, katrai saimniecībai atkarībā no tās lieluma un iekārtu specifikas ir jābūt izstrādātam pirmsslaukšanas standarta operāciju plānam. Piemēram:

1. Jānomazgā rokas pirms darba uzsākšanas.
2. Jāpārlicinās, vai slaukšanas sistēmas mazgāšanas un dezinfekcijas process ir noticis pareizi.
3. Jāpārbauda piena temperatūra piena dzesētājā vai jāpārlicinās, ka piena dzesētāja mazgāšanas un dezinfekcijas process ir noticis pareizi.
4. Jāpārlicinās, vai piena resīvers ir izmazgājies un tajā nav ūdens palieku, vai ir hermētiski noslēgts.
5. Jāievieto piena filtrs tam paredzētā vietā.
6. Jāpārvieta piena šļūtene no mazgāšanas pozīcijas uz piena dzesētāju.
7. Jāsagatavo slaukšanas aparāti – ja nobīdījušās pupu gumijas, tās ir jānovieto pareizajā pozīcijā; ja ir ieplīsušas mainīgā vakuuma caurulītes – tās ir jānomaina.
8. Jāpārlicinās, vai gaisa pieplūdes urbums kolektorā ir tīrs.

9. Jāsagatavo pirmsslaukšanas un pēcslaukšanas pupu dezinfekcijas šķīdums tīrā traukā.
10. Jāsagatavo papīra salvetes vai tesmeņa dvieļi.
11. Jāsagatavo tesmeņa mazgāšanas šķīdums pēc ražotāja ieteikumiem.
12. Jāpārskata pieraksti un piezīmes, kuri dzīvnieki ir jāslauc atsevišķi.
13. Vajag pārliedzieties, vai slaukšanas sistēma iestādīta uz slaukšanas pozīciju, ieslēdziet to.
14. Vēlreiz rūpīgi jānomazgā rokas, jāuzvelk lateksa cimdi.
15. Jāpārliedz, vai ir pareizs vakuums vakuuma sistēmā.
16. Jāaizver visas durvis, kuras nav nepieciešamas slaukšanas darbības veikšanai.
17. Jāieslēdz piena dzesētājs, ja tas ir aprīkots ar automātisko ieslēgšanas sistēmu, ja nē, tad jāieslēdz pēc attiecīgā piena daudzuma nokļūšanas piena dzesētājā.

Lielajos ganāmpulkos, lai atvieglotu slaucēju darbību un novērstu kļūdas, ir jāveic „speciālo” govju marķēšana. Izmantojot speciālās uzmavas un lentas pie kājas un piena vadiem, izmantojot speciālos aerosolus vai marķierus, ir jāmarķē:

- Cietstāvošas vai tās govīs, kuras ir jāslauc 1 reizi.
- Govīs, kuru pienu nedrīkst pievienot kopienā:
  - kuras ir tikko atnesušās,
  - kuras tiek ārstētas ar antibiotikām,
  - kurām ir klīniskie mastīti,
  - kurām ir ļoti augsts somatisko šūnu skaits.
- Citi dzīvnieki:
  - govīs ar 3 ražojošiem ceturkšņiem,
  - govīs, kurām 1 ceturksnis tiek slaukts speciālā traukā,
  - govīs, kurām ir nepieciešamas oksitocīna injekcijas,
  - govīs ar kārpainiem pupiem,
  - “cietās” govīs, kurām pirmajām vajadzētu pievienot slaukšanas aparātu.

Katrai saimniecībai ir jābūt izstrādātai pareizai slaucēju slaukšanas procedūrai, kura ir nemainīgi jāievēro visā slaukšanas procesā.

- Dzīvnieka pirmsslaukšanas identifikācija (slimie un ārstējamie dzīvnieki jāslauc atsevišķā traukā, ja kādu ceturksni slauc atsevišķi, pievieno speciālo slaukšanas trauku).
- Pirmo strūklku noslaukšana speciālā traukā vai uz speciālās pamatnes slaukšanas zālē (jānoslauc vismaz 2 pilnas strūklas).
- Pupu pirmsslaukšanas dezinfekcija, tīrīšana ar papīra dvieli, mitru salveti, dezinfekcijas salveti, sausu vai mitru dvieli.
- Slaukšanas aparāta pievienošana un novietošanas pareizajā slaukšanas pozīcijā.
- Slaukšanas procesa uzraudzība slaukšanas laikā.
- Slaukšanas aparāta pareiza noņemšana.
- Pareiza pupu pēcslaukšanas dezinfekcija.

*Ilmārs Gruduls,
LLKC piena kvalitātes konsultants
Tālr. 28655396*